

Johan K. Joensen, nevndarlimur í Fíggjargrunninum:

Trygg peningaskipan av størsta týðningi

Tað er ábyrgdarleys tala nú at siga, at tað hevði verið rættast at koyrt bankarnar á húsagang. Tá hevði alt samfelagið farið fyri bakka. Fyri meg er ein trygg peningaskipan nakað av tí týðningarmesta fyri at fáa føroyska samfelagið aftur á fótur

Kreppan í Føroyum var so mikið djúp og grov, at sjálvt samfelagsfrøðingarnir, ið stíga fram í dag, hava ikki gjørt sær far um tað. Hetta er ikki nakað, sum kann loysast eftir eini løtu. Tann, sum billar sær tað inn, má lesa meira samfelagsfrøði og serstakliga tjóðarbúskap. Eg haldi eisini tað er ómetaliga skeiðt nú at finna sær syndabukkar sum Richard Mikkelsen.

Hetta sigur Johan K. Joensen, fyrrverandi sparikassastjóri og nevndarlimur í Fíggjargrunninum um tær atfinningar, sum hava verið frammi móti Fíggjargrunninum og formanni tess Richard Mikkelsen.

Tað fyrsta vit mugu finna fram til er, hvat er rættvíst og hvat órættvíst. So er tað líka mikið, um tað er ein dani ella ein kinesari vit tosa um. Har meini eg, at tað er langt úti at finna ein syndabukk, sum nærsagt er tvangsskrivaður til hesa uppgávuna. Ein kann ikki leggja soleiðis og sjonglera við sannleikanum.

Einki eindømi

Hann vísir á, at skipanin við Fíggjargrunnin er eftir norskum mynstri. Soleiðis varð gjørt í Noregi, tá peningastovnamir har vóru

í trupulleikum, sama varð gjørt í Finlandi og í Svøríki. Hetta varð gjørt fyri at forða fyri, at fíggjarskipanin ikki skuldi kolapsa, tí tað tá eisini rakar sera tilvildarliga.

Johan K. Joensen metir annars ikki Fiskavirking sum nakað endaligt. Tað er fyrsta stigið.

Tað er ein ómetaliga stór misskiljing, um samfelagsfrøðingar halda, at kreppan kann loysast upp á nól og nix. Tann, sum billar sær inn, at alt hetta kann loysast skjótt tekur stórliga feil. Tað má ganga ein tíð, áðrenn vit koma uppundan aftur.

Opið samfelag

Johan K. Joensen sigur, at Føroyar eru eitt so opið samfelag sum nakað samfelag kann vera. Ein sparari í Føroyum kann altíð flyta sínar pengar niður til Danmarkar uttan nakað sum helst. Teir, sum bjóða seg fram til at analysera samfelagið, mugu tí gera sær fullkomiliga greitt, at tað er álitið á peningaskipanina, sum er ógvuliga týðningarmikið.

Johan K. Joensen heldur lítið um tey mongu avgjördu úttalisini um, at tað var skeiðt at bjarga bankunum tann 6. oktober 1992.

-Slíkt er ábyrgdarleys tala, tí tá stegðar jú alt upp. Sjálvt samfelagsfrøðingar høvdu ikki fingið sína løn útgeldna tá.

Djúp kreppa

-Men er samfelagið ikki um at stegða upp sum er?

-Jú tað kann ein næstan siga. Tað er so bara eitt dømi um, hvussu djúp kreppan er.

Johan K. Joensen heldur ikki, at nakar í veruleikanum dugir at siga, hvussu óhugnaligar avleiðingar tað hevði fingið fyri samfelagið, um bankarnir ikki vórðu bjargaðir og øll peningaskipanin harvið datt sundur.

-Hvør skuldi tá staðið uppaftur úr øskuni? Hvussu skuldi tú seta á stovn eina nýggja peningaskipan? Og hvør skuldi gjørt tað spyr fyrrverandi sparikassastjórin.

Johan K. Joensen heldur, at við einum bankakrakki var í veruleikanum alt samfelagið farið á heysin.

-Eg minnst tá Sjóvinnubankin reykt í 1951. Tá varð danski fíggjarmálaráðharrin spurður, hvat hendi. Hann svaraði, at ein banki er soleiðis fyri sum kundarnir tvs. vinnulívið er fyri.

-Og tað er jú hetta málið snýr seg um í Føroyum. Tað

er so lítil partur, sum ikki er farin á heysin. Og tað er bert ígjøgnum peningaskipanina at vit koma aftur á rættkjøl.

Mangla fisk

Johan K. Joensen sigur, at allir okkara trupulleikar botna í tí, at vit hava ov lítlan fisk.

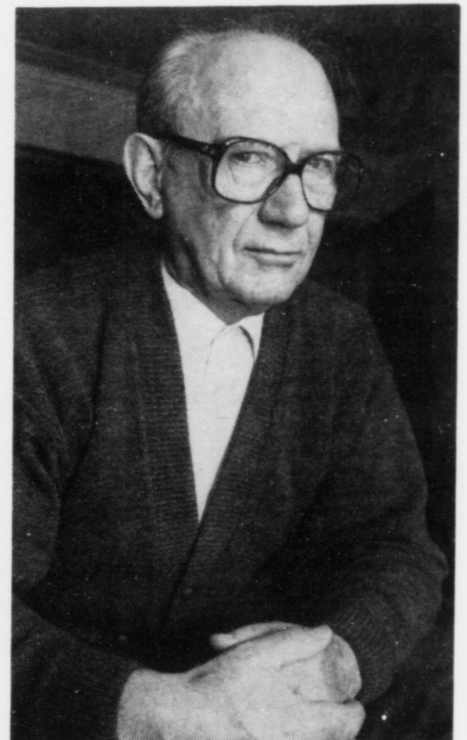
-Hetta er so ikki nakað nýtt fyri meg. Fara vit nøkur ár aftur í tíðina, so hava vit fiskað á fremmandum leiðum alt tað vit minnst. Trupulleikin har hevur ongantíð verið ovurfisking. Nú tá vit so skuldu fiska inni hjá okkum sjálvum og har vit hava eitt tilfeingi, sum er í minna lagi í mun til tað vit hava bygt fiskivinnuna út til, hava vit als ongarn royndir við at skula ans eftir stovnunum.

Johan K. Joensen sigur, at tað tekur drúga tíð at venja okkum til broyttu umstøðurnar - frá lítulari og ongari avmarking á fjarleiðum til so at skula ansa eftir stovnunum á heimagrunnunum.

Fiskavirking

Hesin føroyski nevndarlimurin í Fíggjargrunninum heldur annars ikki tað er rætt í dag at geva Fiskavirking skyldina fyri alt ilt, nú tað sansar veruliga at.

-Skuldiin hjá flakavirk-

Johan K. Joensen er ein av teimum gomlu tungvektarunum í føroyska peningameinum. Hann hevur alt sítt lív havt ein ómettandi áhuga fyri samfelagsáhugamállum. Heldur ikki nú er hann bangin fyri at siga sína hugsan um mangt og hvat. Mynd kalmar

unum varð vörðin ovurhondsstór, og eingin hevði væl roknað við, at tú kláraði at loysa eina slíka kreppu við einum slag. Tú er noyddur at grulva teg ígjøgnum hana. Vit vita, at framleiðsluorkan er alt ov stór, og tað, sum málið við Fiskavirking snúði seg um, var jú at tryggja sær, at alt ikki stegðaði upp. At tað so gekk longri tíð at fáa eina loysn við kreditorarnar er nakað annað.

-Eru vit komin á botn?

-Tað er ringt at siga, tí kreppan er so djúp. Eftir míni hugsan hevur tað mest at siga, at vit hava fingið stabilitet í okkara peningaskipan. Eg dugi als ikki at ímynda mær, hvussu vit skuldu arbeið, um hetta ikki var í lagi.

Høvdu einki annað val

Men heldur Johan K. Joensen, at Atli Dam og Jógván Sundstein bóru seg rætt at tá teir 6. oktober 1992 gingu við til at bjarga Sjóvinnubankanum?

-Teir gjørdu tað sum civiliserað lond í Norðurlondum hava gjørt. Teir høvdu heldur einki val.

-Men heldur tú at danir hava víst "fair play" í øllum hesum bankamálunum?

-Her er tað sjálvandi leikluturin hjá Den Danske Bank, sum ein kann tjakast um, tvs. hvat nú var rætt ella skeiðt.

Johan K. Joensen vísir á, at ein kann skilja Den Danske Bank, tá hann metir seg (tvs. Føroya Banka) "forfordældan" í mun til Sjóvinnubankan, tá hesin fékk almennan stuðul.

-Heldur tú annars, at danir hava viðgjørt alla bankakreppuna upp á rættan máttan?

-Eg kann bert siga, at danir hava ikki havt nógva tíð heldur til at umrøða seg í, tá teir hava fingið hesar uppgávurnar. At vera bakklókur nú haldi eg ikki vera rætt, líka so lítið sum at útpeika syndabukkar. Hesi bæði orð eru skyld.

Og Johan K. Joensen heldur fram: -Vit kunnu í hvussu er ikki vísa aftur, at vit hava ikki húsast nóg væl í okkara húsi. Men tað er eisini ein sannroynd, at alt er ikki sjálgjört, langtífrá.

Vit hava mist nógvar av fjarleiðunum og fiskaprisirnir hava ikki verið góðir við okkum. Tað er nakað, sum má endurtakast aftur og aftur fyri teimum, sum siga, at alt byggir á egið skilaloysi.

jan

Johan K. Joensen hevur ikki hug at gera viðmerkingar til vitjan Nyrups ella komandi samráðingar. Men hann heldur kortini, at danir eiga at gera sær greitt, at kreppan er ikki bert sjálgjört soleiðis sum summir danskir politíkarar vilja vera við. Kreppan stavar so sanniliga eisini frá broytingum, sum koma uttanífrá eitt nú hava vit mist fjarleiðirnar og fiskaprisurin er í botni. Mynd kalmar

Jólaborð

Bergmenn spæla góðan dansitónleik fyri tykkum, bíliga eisini!

tel. 1-9194